

Martin Nielsens tale om besættelsestidens ofre

Taler

Martin Nielsen
Politiker, Danmarks
Kommunistiske Parti

Sted

Folketingets talerstol,
Christiansborg

- 1 Som en af dem, der i fire år har været under det høje tings beskyttelse, finder jeg
anledning til ved denne lejlighed at sige et par ord. Det første skal være det, at
skulle den danske rigsdag nogen sinde komme i den samme situation som
dengang, så vil jeg anmode om, at man i hvert fald undtager mig fra denne
5 beskyttelse. Det forekommer mig efterhånden at være noget groft, det der
foregår her. Jeg havde anset det for mere mandigt og mere ærligt, om de
forskellige partier havde sendt de samme ordførere, som den 20. august 1941
stod på denne talerstol og anbefalede tinget af bryde grundloven, at spærre ikke-
anklagede borgere inde under forhold, som man vidste før eller senere måtte
10 føre til, at vi havnede i Helvede, op som ordførere i dag; de lever jo nemlig
endnu, men det gør ikke alle dem, der kom til at nyde godt af beskyttelsen.

- Det var jo ikke nogen beskyttelse, og det er historieforfalskning at prøve på at
fremstille det på den måde. Havde det været en beskyttelse, så havde man for det
15 første advaret os og sagt til os: Sådan ligger landet, så kan I selv vælge. Det gjorde
man ikke. Nu ligger det desværre sådan, at den parlamentariske kommission
ikke er færdig med sit arbejde, men jeg går ud fra, at det til sin tid vil være muligt
at dokumentere, at det havde været muligt at advare os. Man gjorde det ikke.
Men derimod har vi i 2½ år inden for murene og inden for pigtråden her i
20 Danmark set en klapjagt, set en snusen i alting, set en skygning af vore koner, set
vore breve, vore familiers breve undersøgt, beslaglagt med det ene formål blot at
prøve på at spærre så mange kommunister inde som muligt.

- Og hvem var det så, man spærrede inde? Af de 150, der blev tilbage den 29.
25 august, og som den 2. oktober blev udleveret til helvedet i Tyskland, døde i går
her i København nr. 20. Nr. 21 ligger for døden i Berlin, og jeg skal forklare de
ærede medlemmer hvorfor. Fordi han hedder Rasmussen. Det er årsagen. Fordi
han hedder Rasmussen, kom han under beskyttelse. Det drejer sig om en
dengang meget ung mand, hvis forbindelse med kommunistisk parti,

kommunistiske organisationer og kommunistisk virksomhed bestod i, at han een eneste gang havde deltaget i en cykeludflugt sammen med nogle unge kommunister. I henhold til den udmærkede beskyttelseslov, som man vedtog – for vor skyld naturligvis – skulle jo blot mandens iden[t]itet fastslås, det var
35 domstolenes eneste opgave, det var den eneste, domstolene havde at tage stilling til, når politiet rejste sigtelse for kommunistisk virksomhed. Det var det hele. Det var grundlaget, og på dette grundlag er denne unge mand, som var 18 år, dengang det konstateredes, at han var født og hed Rasmussen, blevet interneret, og i 21 1/2 år sloges vi i Vestre Fængsel og i Horserød med myndighederne om at
40 udlevere denne mand. Man ville ikke, for han hed Rasmussen. Han blev sendt til Stutthof. Han gennemgik helvedet dér, og det sidste, vi nu ved om ham, er, at han ligger på et hospital ved Berlin og efter alt at dømme ikke kommer over det.

Nej, det var ikke et spørgsmål om at komme for Ribe ret eller hænge i Varde
45 galge. Vi fik begge dele. Og hvis man endelig ville have gjort noget, hvis der havde været det mindste ærlige ved spillet også fra dette høje tings side, som over for befolkningen søgte at gardere sig ved at nedsætte det såkaldte kommunistudvalg, der parlamentarisk skulle kontrollere sagen, så havde man vel, da det jo nu er fastslået, at den 29. august ikke kom som nogen overraskelse,
50 da man nu oven i købet hævder, at man egentlig temmelig bevidst stilede frem imod, at modstanden, den passive modstand, som man nu siger, skulle kulminere, også herfra sagt til myndighederne, at nu må I sørge for, at de mennesker, som vi for 2 1/2 år siden tog under vor beskyttelse, bliver løsladt. Det gjorde man ikke. Man gjorde det modsatte! Man forhindrede, at vi blev frie, det
55 er kendsgerningen. Både udefra og indefra forhandlede vi med respektive kompetente myndigheder, fordi naturligvis også vi vidste, hvordan situationen udviklede sig, forhandlede og fik løfte om, at vi rettidigt skulle blive advaret. Og i en misforstået loyalitet ventede vi, mens vi på grund af de menige fængselsbetjentes indstilling havde muligheder for selv at gå vor vej. Men på
60 grund af misforstået politisk loyalitet, fordi vi endnu havde troen på, at der måtte være nogen ærlighed med i spillet, ventede vi, og det har nu foreløbigt kostet os 1 1/2 år dernede, det har kostet denne gruppe 20 døde, det har kostet, at halvdelen de første år sandsynligvis ikke bliver arbejdsdygtige. Og så kommer man her og prøver på at fortælle os, at det var for at beskytte os. Det kalder jeg
65 uanstændigt.

Man siger nu, at det blev gennemført under tvang. Var det alle, der havde den indstilling? Så snart jeg hørte det, satte jeg mig til at læse de ærede ordføreres

70 taler den 7. august 1941. Der er visse ordførere, som ikke at have været under
tvang just med tommelskruer. Men dertil kommer, at synes i „Socialisten“ nr.
12, 1941, findes en artikel af K. K. Steincke – et navn, som ikke er ukendt i
denne sal, og som ikke er ukendt i det socialdemokratiske parti – hvor han ikke
med et eneste ord taler om, at denne lov er fremkommet under tvang, men hvor
75 han på 3-4 sider dokumenterer, at den er i fuldstændig overensstemmelse med
Danmarks Riges Grundlov og burde have været vedtaget for længe siden. Når
dette er tilfældet, vil jeg have lov til at karakterisere det, at man nu søger at give
det udseende af, at det var en beskyttelsesforanstaltning over for os, som en
uanstændighed, og jeg vil i hvert fald for mit eget vedkommende bede om, at
80 man ikke een gang til byder mig den beskyttelse, for det er jeg bange for, jeg ikke
fysisk overlever.

85

(2. omgang)

Det ærede medlem må forstå, at for os var spørgsmålet om beskyttelse ikke et
akademisk begreb, det var noget mere håndgribeligt. Der synes at være en
tendens til, at alt efterhånden skal tabe sig i tåge – det var ikke rigsdagens skyld,
90 rigsdagen greb først ind akkurat to måneder efter arrestationerne. Ja, det ved jeg
meget vel, men hvad gjorde rigsdagen i perioden mellem arrestationerne og
lovens vedtagelse, hvor der ikke fandtes skygge af grund til indespærring,
undtagen magt, brutal vold; det var det eneste juridiske grundlag i de to
måneder? Protesterede man, gik man til rigsadvokaten, til højesteret, søgte man
95 at gøre regeringen klar over, at den havde handlet i uoverensstemmelse med
rigsdagens vilje? Det tror jeg ikke, man gjorde, jeg tror oven i købet, at man fra
en vis side i rigsdagen fremskyndede loven ved hjælp af den mand, som endnu er
på fri fod, daværende højesteretspræsident Troels Jørgensen, fordi man ønskede
at have et juridisk grundlag, have et lovligt grundlag for det ulovlige, man havde
100 gjort. Hvis den embedsmand, der foretog disse arrestationer, som handledes
således – bare jeg kunne få at vide, hvem det var...! Jeg kan ikke på stående fod
dokumentere det, men jeg har den bestemte opfattelse, at der var tid nok, fra det
tidspunkt, da kravet blev fremsat om vor arrestation, til arrestationen fandt sted,
til, at man kunne have givet os valget, om vi ønskede at nyde godt af den
105 beskyttelse, man havde tiltænkt os, eller om vi ønskede at bjærge os selv, så godt
vi kunne. Det er min opfattelse, at det ligger sådan, og det sidste spørgsmål
bliver der sikkert lejlighed for os her og andet sted og i den parlamentariske

kommission til at diskutere; men jeg siger det lige så åbent, som jeg har sagt det
110 andet, at i den tid, vi sad arresteret i Danmark, havde vi ikke et eneste sekund
indtrykket af, at vi sad under beskyttelse – ikke et eneste sekund. Vi blev indtil
de sidste 4-5 måneder før tyskernes magtovertagelse chikaneret på enhver
tænkkelig vis af de danske myndigheder, der stod under regeringens og rigsdagens
kontrol. Vore hustruer blev chikaneret i økonomisk forstand – det kan
115 dokumenteres og vil til sin tid blive dokumenteret. Forfølgelsen af os, vore
pårørende o.s.v. var sat i system, chikaneriet i fængsler og lejre var helt sat i
system; enhver, der har haft med det at gøre, ved, at det var sådan.

Og så endelig det sidste spørgsmål: Hvorfor lukkede man os ikke ud den 29.
120 august? Hvad blev der gjort fra rigsdagens side? Rigsdagen har ved at indgå i
kommunistudvalget påtaget sig det parlamentariske ansvar for administrationen
af den lov, man hævder var en beskyttelseslovgivning. Det kan ikke
bortforklares. Gjorde rigsdagen klart og tydeligt embedsmændene opmærksom
på, at de på grund af den faretruende situation, som efter alt at dømme måtte
125 resultere i en tysk magtovertagelse, skulle lukke os ud? Det blev ikke gjort.

130 **(Afsluttende bemærkning)**

Hvis man fra dansk side ikke havde ydet den beskyttelse, man gav os, men
derimod havde advaret os, ville det i hvert fald ikke have kostet så meget, som
det kostede nu. Det har vi jo det bedste bevis på deri, at af de 88 eller 90, som det
natten mellem den 28. og 29. august lykkedes at flygte fra Horserød, lykkedes
135 det Gestapo at arrestere 2 eller 3; resten kunne udføre deres arbejde i Danmark i
de resterende halvandet år.

Jeg må sige, det overrasker mig, at det ærede medlem hr. Oluf Pedersen har fået
besked om, at med undtagelse af mig skulle samtlige kommunister have erklæret
140 sig villige til frivilligt at lade sig internere. Jeg har jo dog levet blandt disse folk
2½ år i Danmark og 1½ år i Tyskland, jeg har også spillet en vis rolle iblandt
dem, og det er et standpunkt, som jeg aldrig har hørt udtale af en eneste.
Tværtimod har det i visse tilfælde i begyndelsen, hvor politiet afkrævede visse
erklæringer, og hvor vi ud fra politiske synspunkter var interesserede i at få
145 vedkommende mand ud, været vanskeligt at tvinge vedkommende til at
underskrive en sådan erklæring, hvad vi også kun har gjort, når vi agtede at

bruge manden udenfor. Men aldrig nogen sinde er den anden tanke blot
fremsat blandt de internerede, og jeg må stemple denne oplysning som positivt
usand.

Kilde

Manuskript taget fra Nielsen, Martin. (1973). Kommunisternes Kapital. Artikler og taler. Forlaget Melbyhus
efter aftale med rettighedshaver

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Danmarks Kommunistiske Parti, Folketingstale, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-nielsens-tale-om-besaettelsestidens-ofre>